

M O W A

*Jasnie Wielmożnego IMci Pana ANDRZEJA MOSZCZEN-
SKIEGO Kasztelana Żnowroctawskiego, Dobczyckiego, Ja-
sielskiego Starosty, na Radzie Senatu po śmierci Naj-
jaśniejszego KROLA JMci AUGUSTA III.
8va. 9bris K. 1763. miana.*

J.O. MCI XZE PRYMASIE, PRZESWIĘTNY SENACIE.

ZAl straty KROLA, mniey ułt, iak serca iest sprawa; ten, stoſowanie się do woli Panującego nad Krolmi Pana u-ſpakaiać powinno. Wdzięczność, przystoyność, y pobożny zwy-czay, wyciąga y obowięzuie, aby Exekwie za Duszę s. p. Naj-iaśniejszego KROLA były odprawione w czasie od Xcia JMci Prymasa wyznaczonym, a na nie wydatek ze skarbu Koron-nego obmyślony. Oddawszy z przyczyn wyrażonych com powinien, do innych Punktow moje podaię zdanie:

Bezpieczeństwo Granic oboyg Narodow pod przezornym Xcia JMci Prymasa y Jchmciow PP. Hetmanow staraniem iak-
było utrzymane, tak w tey możemy bydz ufności, że rowney
pieczy y pilności przyłożyć raczą w terażniejszey Kraju Sytu-
acyi: Zachowanie zaś wewnętrznego pokoju wspólna między
Stanami y Osobami miłość y iedność sprawić może y powinna
w czasie,

4993

wczśnie, w którym iednomyslność nasza szczegolnym y powszechnym razem bydź moze uszczęśliwieniem.

Wyślanie Posłow do postronnych Monarchow dawniey było praktykowane, toć y teraz iest przyzwoite. Obranie Osob w woli Xcia JMci Prymasa zostaie. Wydatek ze Skarbu oboyga Narodow zwyczajnie bywa czyniony.

Prowenta Skarbow Koronnego y W.X.Litt. ieźliby potrzebowały od Jchmcior PP. Hetmanow dla ubezpieczenia pomocy, tę iuż J.O. JMć P. Krakowski Hetman W. K. na dniu wczorayszym upewnił, ależ y z przybyłych dochodow z Krolewskich Ekonomii Jchmć PP. Podskarbiowie opatrzyć potrafią.

Wyznaczenie Miesiaca y Dnia Seymikow przed Konwokacyynym zda się z racyi Sadow Kapturowych, a przez nie zabiezenia niespokoyności w Kraju iak nayprędzey potrzebne, z drugiey zaś strony. zważywszy bliskość Kontraktow Lwow-
skich, a na nich Substancyi Interesow okoliczności, tudzież zachodzące w Prowincyach y Woiewodztwach mianowicie Kujawskich y Pruskich między Bracią niechęci y rozróżnienia, na tych uspokoienie czas przewłoki Seymikow widzi się bydź pożyteczny; to tedy kiedy na szalą wielkiego W. Xcy Mci J. O. Mci Xze Prymasie, Dobrodzieju wzięte będzie zdania, raczyysz co z lepszym bydź moze determinować.

Co się zaś Seymu Konwokacyynego tycze, ten dla wielości Materyi przyzwoitych niemałego potrzebuie czasu, coż by się we dwóch Niedzielach zwyczajem żal się Boże naszym wielomowienia a niekonczenia w Radzie mogło uczynić? a ile w czasie do powszechnego dobra Oyczyzny pożytecznym, wszakże mamy przykład niepomyślny że na Seymie Konwokacyynym 1733. Roku dla ściśłości czasu odwlekło się do Seymu Elekcyi, do tąd mowić można że się nic dla Oyczyzny dobrego nie zrobiło. Day Boże abyśmy w przeciagu sześć-Niedzielnego Seymu dobrze dla niey radzili, szczęśliwie był by ten czas użyty. Jeźliby się zaś prędzey Sejm niż w sześć Niedziel za kończył pomyślnie, dłuższego by czasu naturalnie niezabierał. Na co potrzebną sądziłbym insynuacyą w uniwersałach od Xcia JMci Prymasa do Woiewodztw danyh obmyślenia skutecznego sposobu dochodzenia Seymow, o którym Rzplta iuż od R. 1659. myśleć zaczęła, iest w pośledniyszym czasie Seymikow y Seymow odprawowania Norma wyrażona w Kon-

stytu.

Stytucyi 1763go Roku, na Karcie 190. temi słowy.

„Częste abusus na Seymikach y Seymach Práv y wol-
„nego głosu nie tylko zamieszały Rzpltą, ale też całą znio-
„sły już były wolność, y w drapieżny Káptur przyoblekły,
„gdy by go była Dobroć Boska na przeszłym Seymie z
„niey nie zdarła, & *formam Reipublicæ ad antiquum statum*
„nieprzywrociła. Więc że kiedy to wymogliśmy Prawo,
„y teraz *Juris nostri Dominium* mamy, powrócmyśz y Sey-
„miki Powiatowe do Generałow, które *per Abusum* przez
„lat kilkadziesiąt *magno Reipublicæ damno sterilecebant*. Niech
„trzema lub czterema głosy wszystkie Rzpltey sprawy *An-*
„*tiquo Jure & usu* Przodków naszych zgodnie się konklu-
„dują, niech na Seymikach wszędzie Marszałkowie, *plurali-*
„*tate vocum* obierani będą, niech kontradykcye każdego
„*rationibus Juris & Statús*, nie uporem, idą, á na upor,
„*pluralitas* zgodę niech konkluduje; á tak Seymik nigdy się
„nierozewie, ani się głosu wolnego naruszy, który na pra-
„wie, nie na uporze, jest fundowany.

„Seymy kiedy *Distribútiua Justitia, in orbitam æquitatis*,
„& *Regni decoris*, w prowadzona będzie, kiedy się Seymiki
„do Generałow *prisco Jure* przywrocą: Marszałek Poselski
„zaraz po przywitaniu KROLA JMci odebrawszy General-
„ne Instrukcy; *cum Deputatis* łąčno kombinuje, y zgodne
„na karcie osobney, za Prawo Jzbie cały przeczyta, á *discordan-*
„*tes Articulos* osobno także przebrąwszy, *tractandi ordinati-*
„*onem per Puncta ad instar* Trybnału, niech na piśmie, y tak
„co dzień *suo ordine*, do Traktatu Materye niech przypusz-
„cza, & *per Consensum* całej Poselskiej Jzby *conclusas*, do
„zgodnego Prawa niech przypisuje, á potym *stato die* do Se-
„natu niech przyniesie, & *inquantum* zdało by się Rzpltey
„niech że to Posłowie, zawsze przysięgą stwierdzaią, Jż ka-
„żdą Materyą na tym Seymie z Artykułow Woiewodztw
„ordynowaną, bez respektu żadnego prywatnego, tak iak mi
„rozum y sumnienie do serca poda, traktować będę, ani od tra-
„ktamentu zaczętey Materyi, bez konkluzyi odstąpię. Tak mi
„Panie Boże dopomóż w Troycy Świętey Jedynej, Amen.

Lecz doznaiemy dotąd nieszczęśliwym doświadczeniem,
że w spomniona Konstytucya nieskuteczna, osobliwie gdy od
Seymu *Pacificationis* 1736. żadnego do końzonego nieliczymy.
Kiedy czytałem wspomniony odprawowania Seymow y Seymi-
kow

1 kow sposob, zdało mi się, że niemasz już więcej co do tego przydać y postanowić, ależ nie dochodzenia Seymow przeciwnie dowodzą, y nie rząd sprawują, który nic dobrego uczynić nie może: iedną tylko z nierządu tego rzecz wspomnę, ta iest, że dla niedochodzących Seymow od sukcesorow Zmarłych Podskarbach zostających piniędzy Rzplta nieodbiera, ani niemi dysponuje.

Do w spomnioney w Głosach przedemną mowiących Propozycyi, aby na nieuchronne Xcia JMci Prymasa w tym czasie znaczne *expensa Summa* ze skarbow była wyznaczona, iako też wydane pieniądze w Intessie z Tatařami JMci Panu Krakowskiemu Hetmanowi W. K., Jchmciom Woięwodzie Kijowskiemu, Kasztelanowi Kamienieckiemu, Podstolemu Koronne-
mu powrocone były, łączę y ia moje zdanie.

